VISVS FALSA CAVSA ET SPECTRA. CAP. LXXXVI.

Spectra quot modis fiant.

OMNE spectrum fit mutato sensu, aut medio, aut re: neq; enim plures modos est inuenire. Vt uerò sensus certa ratione mutetur, difficile est: ut incerta, facillimum. Medium uerò cùm Sole illuminatur, difficiliùs immutatur, quôd Solis uis potentior sit: ob id noctu faciliùs spectra fiunt & illusiones sensibus. In rebus autem ipsis, multis modis contingit. Quæ igitur ad sensus attinent, nunc omittam, quod non solùm (ut dixi) ad incertum genus tendant, sed quod non unum tantûm sensum mouere possunt, sed plures, aut alios, atq; longè diuersos, ueluti auditum pro uisu. Dictum est aût de hoc aliâs. Præterea de magicis inferius tractabimus. Relinquitur ut de re ipsa dicamus & medio. Dictum est etiã de medio aliâs. Sed res ipsæ à natura sua multis modis mutantur, ut in iocularibus manifestum est, ob uelocitatem, aut instrumenta quædam.

Spectrum artificiosum.

Nox uerò uidetur harum ineptiarum mater. Verũ utut ineptiæ sint, etiam quandoq; magnarum, imò maximarum rerum causæ sunt præstigiæ. Veluti contigit Cenetho secundo Scotorũ Regi, cui cùm Picti patrem Alpinum captum occidissent, & ipsum Regem timore perculsis, cùm persuadere non posset subditis ultionem (nam maxima pars nobilium & militum regni, paterno prælio ceciderat) principes Regionum conuocatos benignè excepit. Inde etiam hospitio & conuiuio dignatus est. Sequenti nocte in singulorum cubicula, dum omnia silerent, singulos immittit homines, baculo in manu dextra ex putri ligno, quod uelut fax

splendet

splendet in tenebris (hoc enim aliàs docuimus) ueste ex corio piscium non desquamato, quod & ipsum noctu mirum in modum splendet, tum maximè baculo auxiliante (est autem horum piscium magnorum in Scotia ingens copia) in sinistra, quæ ori admota erat, ingens bouis cornu: nam & talia in ea insula cornua boum esse declarauimus. Hi omnes per cornu reboant horrenda uoce, parendum esse Regi, Pictos daturos pœnas scelerum, uictoriam ingentem apud Scotos stare, se nuncios à Deo missos. Facilè fuit somnolentis imponere, quum neque uenientes, nec abeuntes uidere possent: nam uestem inuoluerant, dum abirent, baculum absconderant. Vbi manè uentum ad consilium est, quisque narrat, quod uidisset, audisset q: sed Rex metuens, ne fabula prodiret in publicum, ob id q detegeretur, primùm docet id sibi etiam usum, deinde cauere illos, ne diuinitùs monita promulgãdo cœleste numen haud dubiè propitium, infensum redderent. Ita q nemine fucum agnoscente, in bellum consentiunt, fuit q euentus non minus, quàm oraculo diuino respondens: siquidem uicti Picti semel, bis, terúe: ad extremum deleti sunt à Scotis, ut ne reliquiæ aut uestigium superesset.

Aliud, quo plures usi sunt: scarabeos uel testudines, aut cancros cœmiterijs præsertim spargunt cum exiguis candelis: alij subtilius mortuorum capitibus intra condunt candelas, horrendam q faciem præbent. Si autem locustarum dorsis candelæ exiguæ annectantur, terrorem leuem afferunt. Ignis enim saltare uidetur. Spectrum secundum.

Aliud, quo chirurgici etiam falluntur, existimant q uulneratum membrum haud dubiè: cùm manus sic medicamento inficitur, ratione constat, ut plera q experimento, & usu: talia plurima edocuit uir Græcus natione, qui ad nos per- Spectrum tertium.

uenit, quæ tamen solûm ioci causa fiunt, cûm nullam afferant utilitatem. Ratione igitur quoniam in uulneribus cauitas, sanguis, atq; nerui nonnunquam spectari solent: semper autem fermè uulneris labia. Cauitatem ergo prominentia laterũ mentitur: sanguinem minium, aut lacca, uel cinnabaris, optimè sanguis draconis: neruos, filamenta cuti & carnis, labia, cerusa, resina, sepo, uel cera alba: hæc autem experimento. Vsus ornat fallaciam.

Spectrum quartum. Aliud, quo omnia quæ in domo sunt, moueri uidentur, ut terræmotus tempore, sed solus uisus in hoc fallitur. Primùm quidem laquearia, & parietes è ligno, aut cemento sint forma serpentis, & striata in obliquum, & inaurata sic ut splendeant: inde fiat flamma tremula, ut suo loco docuimus, & ablato omni alio numine, dico omnia tremere uideri. Nam quia pars A B (sed tortuositas in plano nõ benè exprimi potest) uidetur iuxta A C lineã, lumen uerò fertur per A D, necesse est, ut A B moueri uideatur, rectus enim motus luminis fertur per obliquum:

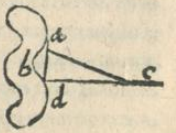

igitur tum propter proprium tremorem flammæ, tum propter obliquitatem motus, uidebitur tremere. Adiuuant autem plurimum ad hoc ignis non splendidus, & cum fumo: nam debilis actio facilius uitiatur, quàm ualida, sed fumus flammæ sociatus, & flamma imbecillis, quæ à leui substantia procedit, debilẽ usum facit: igitur talis ignis, flammáq; leui fumo iuncta, hoc spectri genus efficiet.

Spectrum quintum. Non possum præterire, quod edoctus sum per somnum hac nocte, quæ est uigesima octaua dies Ianuarij, M. D. L. IIII. præcedens, dum librum hunc ultimò transscribebam, uidebam parietem, in quo imagines depictæ erant plurimæ,

rimæ, quarum aliæ ambulabant, aliæ colloqui uidebantur, stabant nonnullæ, erant quæ sederent, quæq; deambularẽt: mira certè res. Tum ego, id mirũ profectò est: tum quispiam qui aderat, Non est hoc miraculum, sed tu inuentor fuisti huius rationis: memini sanè: tum ille excipiens, inquit: Paries hic in cryptoporticu ex aduerso uiæ publicæ, quã scis esse maximè frequentatam, & nunc fortè fortuna milites transeunt, positus est. Illucescat sol in uia, docuisti qua ratione imagines ex umbris in aduerso pariete uideantur: hæ autem quæ plurimæ sunt in extremitatibus parietis, ac quasi confusæ, nonnullæq; in medio, & quasi sedere perspicis, omnes sunt picturæ, ad similitudinem umbrarum effictæ: ut cùm umbræ discedunt ex finibus parietis, aliqua pictarum moueri uideatur. Tum ego, Certè pictas uix ab umbris distinguere licet. At ille, Fuit hoc artis egregiæ opus: nam sumpta ratione ex libro tuo, dominus ædis hoc commentus est: hominum colloquentium effigies, non picturæ sunt, sed umbræ: stant enim hi duo in uia, & mox discesserunt. Verùm ego mecum recogitans, intellexi licere hoc idem in tabella facere, quæ transferri posset.

Spectra in nubib. quo modo fiãt.

Nicolaus Siccus præfectus Iusticiæ, uir insignis, quem honoris causa nomino, dicebat se expertum esse flante uento, si equi aduersus illum ferantur imagines leues, uelut è pluma, uel charta depictas, filoq; annexas equi postilenæ, ferri per aërem, adeò ut si filum tenue sit, res prorsus mira uideatur, id uerò iure meritò: nam cùm uentus in aduersum feratur, imago uerò lata sit, ac leuis, non potest rectà decidere: sed uelut iuxta uenti impetum, uelut reliqua, quæ decidere solent, quia à filo retinetur: necesse est igitur sursum ferri, ac spectri uidendi causam præbere: uerùm ad nubes usque, magna dubitatio est, aut enim filum frangetur,

aut uenti uis non eousq; pertingit, aut impetũ tanta longitudo fili retinere non potest. Verũm id alijs experiri sinamus: compendiosior enim ratio in Aesopi fabella descripta est: nutrita enim aquila ex his, quæ in sublime uolant, annexaq; pedibus imagine, deinde dimissa, spectri uidendi causam subministrabit. His quidem artibus ad accendendum militũ animos, dum pugnaces exercitus prope positi sunt, non inutiliter utimur.

Tympani mirum.

Fiunt & quædã, quæ spectra licet non sint, admirationem tamen pariunt. Tympanum è pergameno figuris pingitur uarijs, ita ut sensim descendat ratio picturæ: & rursus descendentes excipiantur ab ascendentibus: in obliquum enim situs earum tendit, ac quasi per æquidistantes lineas, ut à latere uides: in medio lumen collocatur, quod more flammæ, quæ nerua circumagit, tympanum uertit, cumq; semper situ differentes figuræ occurrant oculis, omnes aut ascendere, aut descendere uidentur: quod mirabile est. Iucundum etiam est uas duplici uitro cõficere, ut à latere uides: in medio candela ardet: inter uitri superficies, aqua aut humor uarius ac perspicuus ponitur: ita & splendor duplicatus, & mira colorum uarietas interlucet. Quidam autem in medio pisciculos inter uitri superficies collocarunt, auicula modò pisciculos mirabatur, modò rostro petere nitebatur. Licet multiplices candelas, & lumina, & uasa,

Vitrum uas duplicatũ.

uasa, humoresq; iungere, ut res fiat admirabilior.

Vt homines mortui uideantur: uinum cum sale ad consumptionem partis tertiæ coquito inde uinum illud accende, sublata omni luce alia, & ipsis immobilibus manẽtibus, speciem mortuorum præbebunt. Hoc autem alibi aliter facere docui. Referunt etiam, astantes Aethiopas uideri, sæpiæ atramento: addunt quidam calcantho, alij addita ærugine, si nulla alia lux adsit. Ostendit enim lux, quæ sunt, & sub proprio colore: lux quoq; simlis ei in quo accenditur, cùm repentè ardet: ardet autem flamma omnis repentè, pingue autem ardet. Ob id non atramentum, etiam si oleo misceatur. Carnes quoq; coctæ crudæ uidentur, insperso agnino sanguine sicco: soluitur enim, & carnium colorem mutat. In uitreo uase matulæ simili aquam conijcies, parumq; ex ea sumens crocum in linteo ligatum, donec tingatur aqua, confricato: inde oui candidum digitis septies, aut octies confractum in ea poto, totumq; in uas illud conijcito permiscens aquæ: uidebis enim, ut referunt, quasi oppida, & arces ac turres in aqua sparsas.

Homines ut mortui uideantur.

Lib. 4. de Subtilitate.

Homines ut nigri uideantur.

Carnes coctæ ut crudæ uideantur.

Arces & turres ut in aqua uideas.

Vt uerò omnia sub quocunq; colore uelis, certissimè uideas, laternam construe totam quidem ex lucidissimo cornu atq; perspicuo, sed maxima parte candido, una uerò colore quo uis imbuta: atq; alijs sublatis luminibus partem coloratam uersus eos uerte, quos uis colore uideri, & tota quidem domus splendida uidebitur: hi uerò nigri, uel uirides: est autem hoc genus umbræ, umbra etiam semper nigra: hæc uerò per corpora transiens, illorum colorem super obiecta defert, ut alibi ostendimus. Consimili ergo ratione non solùm colores, sed & motus modo supradicto, & formas etiam aliquatenus imitaberis.

Vt omnia quæ uelis, colorem uideantur habere, quem uelis.

Verùm mutatio coloris haud præstigiosa fit atramento

typographorum, non eluitur ob pinguedinem: & nigerrimum est, quoniam totam superficiem ob tenuitatem occupat: neq; diffunditur, ut scriptorium: imò madida charta, & minimum habens glutinis, prælo subijcitur. Vix eluitur etiam post multos dies. Sed de his alibi dictum est. Constat sanè faciem sic posse mutari: alia quoq; rugas tollunt, alia inducunt: color etiam capillorum, & barbæ mutatur, ut sæpiùs docui. Dignoscuntur enim homines maximè quinq; signis, faciei habitu, colore, statura, uoce, ac uestibus. Vestes facillimè, inde colos, pòst uox mutari possunt: faciei habitus, & maximè hominem prodit, & difficillimè peruertitur: omnia tamen magico auxilio, naturali tamen, permutari possunt. Hoc est quod antiqui sub fabuloso uelamine prodiderunt, dicentes, hominem posse reddi inuisibilem: talis enim est, qui non potest agnosci. Sunt autem quidam, qui uel solo incessu laruati dignoscuntur, alij sola intuendi consuetudine.

Hominis mutatio.

MENTIS PRÆSAGIA, ET ORACVLA. CAP. LXXXVII.

Tria præsagiorum genera.

MENTIS præsagia tribus modis fiunt: alia quidem in somnis uotiuis, uelut qui Aesculapij templo curabãtur somnio admoniti. Sic Caracalla concepto furore, quòd Getam fratrem occidisset, sanatus est. Alia uerò aliquid agentes, ut oraculum Colophonium, ebibita fontis aqua, qua in furorem agebantur: Branchidicum, cùm sedentes ad fontem hausto uapore diuinabant: Delphicum, cum sedentes ad os antri: & Trophonium, cùm antrum ingrediebantur. Spontaneum, cùm nihil agendo mens

Oraculorũ genera quæ sint.

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf urn:nbn:de:hbz:061:2-30760-p1112-8 DFG